TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. kovo 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 2004/38/EB — Sprendimas, kuriuo panaikinamas leidimas gyventi — Teisės į gynybą užtikrinimo principas — Teisė būti išklausytam — Valstybių narių procesinė autonomija — Kasacinio skundo pagrindų priimtinumas — Pagrindas, grindžiamas viešąja tvarka“

Byloje C-161/15

dėl *Conseil d'État* (Valstybės taryba) (Belgija) 2015 m. kovo 19 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. balandžio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Abdelhafid Bensada Benallal

prieš

Belgijos valstybę

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta (pranešėja), teisėjai A. Arabadjiev, C. G. Fernlund, S. Rodin ir E. Regan,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. lapkričio 19 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— A. Bensada Benallal, atstovaujamo advokatų R.-M. Sukennik ir R. Fonteyn,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos S. Vanrie, taip pat L. Van den Broeck ir C. Pochet, padedamų advokatų S. Cornelis, P Lejeune ir D. Matray,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, D. Colas ir F.-X. Bréchot,

— Europos Komisijos, atstovaujamos R. Troosters ir C. Tufvesson,

susipažinęs su 2016 m. sausio 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: prancūzų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su bendrojo Sąjungos teisės principo – teisės į gynybą užtikrinimo principo, išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant A. Bensada Benallal ir Belgijos valstybės ginčą dėl prašymo panaikinti sprendimą, kuriuo buvo panaikintas A. Bensada Benallal suteiktas leidimas gyventi Belgijos teritorijoje ir jam įsakyta išvykti.

Teisinis pagrindas

3 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77, ir klaidų ištaisymas – OL L 197, 2005, p. 34), 27 straipsnyje numatyta:

„1. Laikydamosi šio skyriaus nuostatų valstybės narės gali apriboti Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių, neatsižvelgiant į [jų] pilietybę, judėjimo ir gyvenimo šalyje laisvę dėl [viešosios tvarkos], [viešojo] saugumo ar [visuomenės] sveikatos priežasčių. Šiomis priežastimis [nesiremiama siekiant patenkinti ekonominius tikslus].

2. Priemonės, kurių imtasi dėl [viešosios tvarkos] ar [viešojo] saugumo priežasčių, turi atitikti proporcingumo principą ir turi būti grindžiamos vien tik atitinkamo asmens elgesiu. [Ankstesni apkaltinamieji nuosprendžiai] patys savaime negali būti tokių priemonių ėmimosi priežastis.

Atitinkamo asmens elgesys turi kelti tikrą, [realų] ir pakankamai rimtą pavojų <...> vienam iš pagrindinių visuomenės interesų. Pateisinimai, kurie yra nesusiję su atvejo aplinkybėmis arba grindžiami bendrosios prevencijos sumetimais, nėra priimtini.

3. Siekdama tikrai nustatyti, ar atitinkamas asmuo kelia pavojų [viešajai tvarkai] ar [viešajam] saugumui, išduodama registracijos sertifikatą arba, jei registravimo sistemos nėra, [ne] vėliau kaip per tris mėnesius nuo atitinkamo asmens atvykimo į jos teritoriją ar nuo jo pranešimo apie buvimą jos teritorijoje, kaip numatyta 5 straipsnio 5 dalyje, arba išduodama leidimo gyventi šalyje kortelę priimančioji valstybė narė, jei jai tai atrodo svarbu, gali pareikalauti kilmės valstybės narės ir, jei prireiktų, kitų valstybių narių pateikti informaciją apie bet kokius galimus įrašus apie atitinkamą asmenį policijos registruose. Tokie paklausimai nedaromi nuolat. Paklaustoji valstybė narė turi atsakyti per du mėnesius.

4. Pasą ar tapatybės kortelę išdavusi valstybė narė turi leisti dokumento turėtojui, kuris buvo išsiųstas iš kitos valstybės narės dėl [viešosios tvarkos], [viešojo] saugumo ar [visuomenės] sveikatos priežasčių, grįžti į jos teritoriją be jokių formalumų, net jei dokumentas nebegalioja arba turėtojo pilietybė ginčytina.“

4 Šios direktyvos 28 straipsnyje nustatyta:

„1. Prieš priimdama sprendimą dėl išsiuntimo iš šalies dėl [viešosios tvarkos] ar [viešojo] saugumo priežasčių, priimančioji valstybė narė turi atsižvelgti į tai, kiek ilgai atitinkamas asmuo gyveno jos teritorijoje, į jo amžių, sveikatos būklę, šeimyninę ir ekonominę padėtį, socialinę ir kultūrinę integraciją priimančiojoje valstybėje narėje ir jo sąsajas su kilmės šalimi.

2. Priimančioji valstybė narė negali priimti išsiuntimo iš šalies sprendimo prieš Sąjungos piliečius ar jų šeimos narius, [kurie, nepriklausomai nuo jų pilietybės,] turi nuolatinio gyvenimo jos teritorijoje teisę, išskyrus rimtas [viešosios tvarkos] ar [viešojo] saugumo priežastis.

3. Sprendimo išsiųsti iš šalies negalima priimti prieš Sąjungos piliečius, išskyrus sprendimus, pagrįstus būtinomis [viešojo saugumo] pagal valstybių narių apibrėžimą priežastimis, jei jie:

a) gyveno priimančiojoje valstybėje narėje pastaruosius 10 metų arba

b) yra nepilnamečiai, išskyrus atvejus, kai išsiuntimas iš šalies labiausiai atitinka vaiko interesus, numatytus 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Vaiko teisių Konvencijoje.“

5 Šios direktyvos 30 straipsnyje nustatyta:

„1. Atitinkami asmenys apie pagal 27 straipsnio 1 dalį priimtus sprendimus informuojami raštu taip, kad gerai suvoktų jų turinį ir pasekmes jiems.

2. Atitinkami asmenys tiksliai ir išsamiai informuojami apie [viešosios tvarkos], [viešojo] saugumo ar [visuomenės sveikatos] priežastis, kuriomis buvo grindžiamas sprendimas jų atžvilgiu, nebent tai prieštarautų valstybės saugumui.

3. Pranešime nurodomas teismas ar administracinė institucija, kurioje atitinkamas asmuo gali pateikti apeliaciją, apeliacijos pateikimo terminas ir, jei [reikia], laikas, per kurį asmuo turi palikti valstybės narės teritoriją. Išskyrus tinkamai pagrįstus neatidėliotinus atvejus, laikas, per kurį leidžiama palikti teritoriją, turi būti ne trumpesnis kaip vienas mėnuo nuo pranešimo dienos.“

6 Direktyvos 31 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Atitinkami asmenys turi teisę pasinaudoti teisminėmis ir, [jei reikia], administracinėmis [teisių gynimo priemonėmis priimančiojoje] valstybėje narėje [siekdami apskųsti arba prašydami peržiūrėti] bet kokį prieš juos dėl [viešosios tvarkos], [viešojo] saugumo ar [visuomenės sveikatos] priežasčių priimtą sprendimą.

2. Kai kartu su [skundu] dėl [sprendimo išsiųsti] pateikiamas [prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekiant, kad būtų sustabdytas] to sprendimo vykdym[as], išsiuntimas iš [teritorijos] neturi būti vykdomas, kol nebus [priimta nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo], išskyrus atvejus, kai:

— sprendimas dėl išsiuntimo <...> yra pagrįstas ankstesniu teismo sprendimu, arba

— atitinkamiems asmenims jau buvo anksčiau suteikta teisė į teisminę peržiūrą, arba

— sprendimas dėl išsiuntimo <...> grindžiamas būtinomis [viešojo saugumo] priežastimis pagal 28 straipsnio 3 dalį.

3. [Teisių gynimo] procedūra turi leisti išnagrinėti sprendimo teisėtumą ir faktus bei aplinkybes, [kuriomis] buvo grindžiama siūloma priemonė. Ji turi užtikrinti, kad sprendimas nebūtų neproporcingas, ypač atsižvelgiantį į 28 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

4. Valstybės narės gali išsiųsti [suinteresuotąjį] asmenį iš savo teritorijos [vykstant teisių gynimo procedūrai], tačiau negali uždrausti asmeniui pačiam gintis, išskyrus atvejus, kai jo buvimas gali sukelti rimtų rūpesčių [viešajai tvarkai ir viešajam] saugumui arba [kai skundas susijęs] su draudimu įvažiuoti į teritoriją.“

7 Direktyvos 2004/38 35 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės gali patvirtinti būtinas priemones[, kad galėtų atmesti], nutraukti ar panaikinti bet kokią šia direktyva suteiktą teisę, jei [ja] piktnaudžiaujama ar sukčiaujama, pvz., [sudarant fiktyvias santuokas]. Bet kokia tokia priemonė turi būti proporcinga ir jai taikom[os] 30 ir 31 straipsniuose [numatytos procedūrinės garantijos].“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

8 2012 m. gegužės 24 d. Ispanijos pilietis A. Bensada Benallal atvyko į Belgiją. 2012 m. gegužės 31 d. gavus jo prašymą buvo priimtas 2012 m. rugsėjo 24 d. sprendimas, kuriuo jam, kaip samdomam darbuotojui, buvo leista gyventi šioje valstybėje narėje.

9 2013 m. rugsėjo 26 d. Belgijos valstybė, veikdama per *Office des étrangers* (Užsieniečių reikalų tarnyba), panaikino A. Bensada Benallal leidimą gyventi ir nurodė išvykti iš Belgijos teritorijos. Šiame sprendime, be kita ko, teigiama:

„Paaiškėjo, kad suinteresuotasis asmuo pateikė klaidinančią informaciją, kuria remdamasi *Berchem-Sainte-Agathe* [(Belgija)] komunos administracija pripažino jo teisę gyventi šalyje. Iš tikrųjų, buvo padaryta išvada, kad visi įmonėje <...> įdarbinti asmenys nebuvo apdrausti pagal bendrąją samdomų darbuotojų socialinės apsaugos sistemą: „Tikslūs ir neprieštaringi įrodymai teisiškai pakankamai patvirtina tai, kad [minėtos] įmonės <...> darbuotojai nevykdė jokios darbinės veiklos ir todėl nėra jos su įdarbintais asmenimis sudarytos <...> darbo sutarties“.“

10 2014 m. sausio 2 d. A. Bensada Benallal pateikė *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų tarnyba) skundą dėl minėto sprendimo panaikinimo.

11 Grįsdamas savo skundą A. Bensada Benallal nurodė vienintelį pagrindą dėl visų pirma teisės akto nuostatos, susijusios su formaliu administracinio akto motyvavimu, pažeidimo, dėl gero administravimo principo, teisinio saugumo principo, proporcingumo principo, apdairumo ir kruopštumo principų, sąžiningo valdymo principo, principo, kuriuo remiantis administracija turi priimti sprendimus, atsižvelgdama į visą informaciją, pažeidimo ir dėl Direktyvos 2004/38 35 straipsnio pažeidimo.

12 Pateikdamas argumentus, kuriais siekė paaiškinti savo nurodytą pagrindą, A. Bensada Benallal, be kita ko, teigė, kad *Office des étrangers* sprendimas nebuvo motyvuotas. Šiuo klausimu jis tvirtino, kad ataskaita, kuria remiantis buvo priimtas jos sprendimas, nebuvo nei pridėta prie minėto sprendimo, nei perduota A. Bensada Benallal, iki jam pranešant apie šį sprendimą, nei iš esmės pakartota šiame sprendime, todėl jis negalėjo suprasti dėl jo priimto sprendimo motyvų.

13 2014 m. balandžio 30 d. sprendimu *Conseil du contentieux des étrangers* atmetė šį skundą. Šiame sprendime ji visų pirma pažymėjo, kad:

„Bet kuriuo atveju *Conseil [du contentieux des étrangers*] konstatuoja, kad praėjo beveik metai nuo [A. Bensada Benallal] darbo sutarties, sudarytos su įmone <...>, pateikimo iki <...> ataskaitos, kuria buvo remtasi priimant ginčijamą sprendimą; per šį laikotarpį [A. Bensada Benallal] raštu nepranešė arba nepateikė [*Office des étrangers*] jokios informacijos dėl ieškinyje nurodytų ir galimai dėl darbo sutarties su minėta įmone kilusių problemų.

Tačiau, jei [A. Bensada Benallal] manė galintis pateikti įrodymų, kad būtų užkirstas kelias atšaukti jo leidimą gyventi šalyje, jis privalėjo pats apie tai pranešti [*Office des étrangers*], o ne pastaroji privalėjo pakviesti [A. Bensada Benallal] pareikšti savo pastabas šiuo klausimu. *Conseil* primena, kad būtent pareiškėjui tenka pareiga įrodyti, kad jis atitinka sąlygas, susijusias su prašoma pripažinti teise ir su jos išlaikymu. Kadangi [A. Bensada Benallal], kaip samdomas darbuotojas, pateikė prašymą dėl registracijos

pažymos Belgijoje išdavimo, jis galėjo (privalėjo) pagrįstai numatyti, kad darbo sutarties neįvykdymas (nors ir dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių) turės pasekmių jo teisei gyventi, ir suprasti, kad buvo būtina iš karto, *quod non* remiantis administraciniais dokumentais, pateikti [*Office des étrangers*] šią informaciją.

Aplinkybė, kad [A. Bensada Benallal], „kaip patvirtina tyrimas, negavo jokio registruoto laiško ir jam nebuvo suteikta galimybė būti išklausytam“, nepaneigia šios išvados, nes [A. Bensada Benallal] pateiktas kaltinimas yra susijęs su socialinių reikalų inspektoriaus apklausa <...> (be to, ji pagrįsta ne tik pareiškimais, bet ir objektyviomis išvadomis, kurių nė vienos [A. Bensada Benallal] neginčijo) ir nėra tiesiogiai susijęs su ginčijamu sprendimu.“

14 Dėl šio *Conseil du contentieux des étrangers* sprendimo A. Bensada Benallal padavė administracinį kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. *Conseil d'État*. Į šį skundą taip pat įtrauktas pagrindas, kuriame A. Bensada Benallal teigia, kad administracinė institucija, t. y. *Office des étrangers*, turėjo jį išklausyti prieš priimdama 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimą. Jis taip pat mano, kad *Conseil du contentieux des étrangers* turėjo nuspręsti, jog administracinė procedūra būtų galėjusi pasibaigti kitaip, jeigu jis būtų turėjęs galimybę geriau apginti savo teises. Grįsdamas šį pagrindą A. Bensada Benallal tvirtina, kad buvo pažeisti ne tik, pirma, bendrieji Belgijos teisės principai – teisės į gynybą užtikrinimo ir rungimosi principas, ir antra, teisė būti išklausytam (*audi alteram partem*), bet ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 41 ir 51 straipsniai.

15 Belgijos valstybė tvirtina, kad minėtas pagrindas yra nepriimtinas, nes buvo pirmą kartą pateiktas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui bylą nagrinėjant kasacine tvarka ir nėra grindžiamas viešosios tvarkos nuostatos pažeidimu. Be to, pareiškėjas nepaaiškino, kodėl buvo pažeistas Chartijos 51 straipsnis, ir nepateikė nė menkiausio įrodymo, leidžiančio teigti, kad administracinė procedūra būtų galėjusi pasibaigti kitaip, jeigu jis būtų išklausytas prieš priimant nagrinėjamą administracinį sprendimą.

16 Dėl esmės Belgijos valstybė teigia, kad Chartijos 41 straipsnyje įtvirtinta teisė būti išklausytam neįpareigoja pradėti diskusijų su suinteresuotuoju asmeniu dėl aplinkybių, kuriomis šis remiasi. Iš tikrųjų, pakanka, kad pastarajam būtų suteikta galimybė pareikšti savo nuomonę, kaip nutiko šiuo atveju ir kaip matyti iš *Conseil du contentieux des étrangers* priimto sprendimo.

17 2014 m. spalio 16 d. pareikšdamas savo nuomonę dėl šios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo bylos tyrėjas konstatavo, kad *Conseil du contentieux des étrangers* nurodytas vienintelis pagrindas nebuvo pagrįstas nei Chartijos 41 ir 51 straipsnių, nei bendrųjų teisės principų – teisės į gynybą užtikrinimo ir rungimosi principų, nei teisės būti išklausytam (*audi alteram partem*) pažeidimu. Šiuo klausimu atsižvelgęs į Belgijos proceso teisės reikalavimus savo nuomonėje tyrėjas padarė išvadą, kad A. Bensada Benallal neturi teisės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, nagrinėjančiame skundą kasacine tvarka, pirmą kartą remtis šių nuostatų ir bendrųjų teisės principų pažeidimu, jei tai nėra susiję su viešąja tvarka.

18 Pateikdamas atsiliepimą į šią nuomonę A. Bensada Benallal teigė, kad pagrindas, grindžiamas pagrindinių teisių pažeidimu, yra susijęs su viešąja tvarka, nes, kaip matyti iš Chartijos 41 straipsnio ir Teisingumo Teismo praktikos, teisė būti išklausytam yra priskiriama prie teisės į gynybą užtikrinimo principo – bendrojo Europos Sąjungos teisės principo, kurio pažeidimas gali būti konstatuotas *ex officio*.

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad A. Bensada Benallal pateiktu pagrindu, kiek jis susijęs su Chartijos 41 straipsnyje įtvirtintos teisės būti išklausytam pažeidimu, neturi būti remiamasi *Conseil du contentieux des étrangers*. Taigi pagal Belgijos teisę toks pirmą kartą kasaciniame procese nurodomas pagrindas gali būti laikomas priimtinu tik tada, kai jis yra grindžiamas viešąja tvarka.

20 Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar bendrasis Europos Sąjungos teisės principas – teisės į gynybą užtikrinimo principas, apimantis kiekvieno asmens teisę būti išklausytam nacionalinių institucijų prieš priimant bet kokį sprendimą, galintį neigiamai paveikti šio asmens interesus, kaip antai šiuo atveju sprendimą panaikinti leidimą gyventi šalyje, – turi lygiavertę svarbą Europos Sąjungos teisės sistemoje, kokią turi Belgijos su viešąja tvarka susijusios vidaus teisės normos, ir ar remiantis lygiavertiškumo principu pagrindą, susijusį su bendrojo Europos Sąjungos teisės principo – teisės į gynybą užtikrinimo principo – pažeidimu, turi būti galima pirmą kartą nurodyti *Conseil d'État* kasaciniame procese, kaip tai leidžiama pagal vidaus teisę dėl viešąja tvarka grindžiamų pagrindų?“

Dėl prejudicinio klausimo

21 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Sąjungos teisę reikia aiškinti taip, kad kai pagal taikytiną nacionalinę teisę pagrindas, susijęs su vidaus teisės pažeidimu, pirmą kartą nurodomas nacionaliniame teisme, kuris nagrinėja bylą kasacine tvarka, jis priimtinas tik tada, kai grindžiamas viešąja tvarka, ir ar pirmą kartą tame pačiame teisme nurodomas pagrindas, susijęs su Sąjungos teisėje užtikrinamos teisės būti išklausytam pažeidimu, turi būti pripažintas priimtinu.

22 Siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia konstatuoti, kad, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, faktinė padėtis, dėl kurios kilo ginčas pagrindinėje byloje, patenka į Sąjungos teisės, o ypač į Direktyvos 2004/38, taikymo sritį. Iš tikrųjų, ši direktyva, *inter alia*, apima Sąjungos piliečių naudojimosi laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje teise sąlygas ir šių teisių apribojimus, atsižvelgiant į viešosios tvarkos, viešojo saugumo arba visuomenės sveikatos priežastis. Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, arba gyvena tokioje valstybėje.

23 Nors minėtoje direktyvoje, pirmiausia jos 30 ir 31 straipsniuose, numatytos tam tikros taisyklės, kurių turi laikytis valstybės narės, siekdamos galimai apriboti Sąjungos piliečio teisę gyventi, joje nėra nuostatų, nustatančių tvarką, pagal kurią būtų reglamentuojamos administracinės ir teisminės procedūros, susijusios su sprendimu panaikinti Sąjungos piliečio leidimą gyventi šalyje.

24 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, jeigu nėra šią sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, pagal procesinės autonomijos principą jos turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje su sąlyga, kad jos nebūtų mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netaptų praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Eturas ir kt.*, C-74/14, EU:C:2016:42, 32 punktas ir nurodyta teismo praktika).

25 Vadinasi, abi kumuliacinės sąlygos, t. y. lygiavertiškumo ir veiksmingumo užtikrinimo principai, turi būti tenkinamos tam, kad valstybė narė galėtų remtis procesinės autonomijos principu tuo atveju, kai padėtį reglamentuoja Sąjungos teisė.

26 Galiausiai, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, A. Bensada Benallal nurodytas kasacinio skundo pagrindas, susijęs su tuo, kad sprendimą jo nenaudai priėmusi nacionalinė institucija pažeidė pagal Sąjungos teisę garantuojamą jo teisę būti išklausytam, negali būti laikomas priimtinu, atsižvelgiant į nacionalinės proceso teisės taisykles, susijusias su pagrindais, kuriais gali būti pirmą kartą remiamasi kasaciniame procese.

27 Be to, iš šio sprendimo 24 punkto matyti, jog Sąjungos teisei iš esmės neprieštarauja tai, kad pagal procesinės autonomijos principą valstybės narės apriboja arba sąlygoja pagrindų kasaciniame procese pateikimą, jeigu laikomasi veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų.

28 Kaip savo išvados 41 ir 42 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, pagrindinėje byloje keliamas klausimas siejamas ne su veiksmingumo principo, o tik su lygiavertiškumo principo laikymusi.

29 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką lygiavertiškumo principas reiškia, kad ginčijama nacionalinė taisyklė vienodai taikoma tiek Sąjungos, tiek nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamiems ieškiniams, kurių dalykas ir pagrindas yra panašūs (2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktas). Šio principo laikymasis taip pat reiškia, kad turi būti vienodai vertinami ieškiniai, grindžiami nacionalinės teisės pažeidimu, ir panašūs ieškiniai, grindžiami Sąjungos teisės pažeidimu (2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia* C-69/14, EU:C:2015:662, 34 punktas).

30 Taigi sąlygai dėl lygiavertiškumo principo laikymosi, taikomai tokioje situacijoje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, įvykdyti būtina, kad pagal vidaus teisės nuostatas, susijusias su procedūrinėmis kasacinio skundo taisyklėmis, tokį skundą nagrinėjantis teismas įsipareigotų laikyti priimtinu arba *ex officio* iškeltų nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamą pagrindą; šiam įsipareigojimui teikiama pirmenybė lygiai taip pat, kaip ir tos pačios rūšies pagrindui, grindžiamam Sąjungos teisės pažeidimu.

31 Kadangi kasacinį skundą nagrinėjantis nacionalinis teismas mano, kad su teisės būti išklausytam pažeidimu susijęs pagrindas yra viešąja tvarka grindžiamas pagrindas, kuris gali būti pirmą kartą jam pateiktas byloje dėl nacionalinės teisės, pagal lygiavertiškumo principą reikalaujama, kad toje pačioje kasacine tvarka nagrinėjamoje byloje pirmą kartą būtų galima tam pačiam teismui nurodyti panašų pagrindą, susijusį su Sąjungos teisės pažeidimu.

32 Šiuo atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nematyti, ar pagal Belgijos teisę užtikrinama teisė būti išklausytam yra pati savaime laikoma bendruoju Belgijos teisės principu ir todėl siejama su viešąja tvarka šioje valstybėje narėje. Vis dėlto šiuo klausimu *Conseil d'État* pažymi, kad pagal nacionalinę teisę viešosios tvarkos normos yra Belgijos teisinėje sistemoje esminę svarbą turinčios teisės normos, susijusios su administracinių institucijų ir teismų jurisdikcija, su teisių į gynybą užtikrinimu arba su tam tikromis pagrindinėmis teisėmis.

33 Šiuo klausimu tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų nustatyti, ar pagrindas, susijęs su teisės būti išklausytam pažeidimu pagal Sąjungos teisę, yra tokio paties pobūdžio kaip ir pagrindas, susijęs su šios teisės pažeidimu pagal Belgijos teisinę sistemą, reikia priminti, kad, kaip Teisingumo Teismas 2005 m. birželio 9 d. nusprendė Sprendime *Ispanija / Komisija* (C-287/02, EU:C:2005:368, 37 punktas ir nurodyta teismo praktika), teisės į gynybą užtikrinimas bet kurioje procedūroje, kuri buvo pradėta prieš asmenį ir gali pasibaigti jo nenaudai priimtu aktu, yra pagrindinis Sąjungos teisės principas, kuris turi būti užtikrintas net ir nesant procedūrą reglamentuojančių teisės aktų. Pagal šį principą tie asmenys, kuriems skirti sprendimai, galintys turėti reikšmingą poveikį jų interesams, privalo turėti galimybę veiksmingai apginti savo požiūrį.

34 Kompetentingas nacionalinis teismas turi išnagrinėti, ar sąlyga, susijusi su lygiavertiškumo principu, buvo patikrinta jo nagrinėjamoje byloje. Kiek tai konkrečiai susiję su pagrindine byla, jis turi nustatyti, ar teisė būti išklausytam, kurią garantuoja nacionalinė teisė, atitinka pastarosios keliamus reikalavimus tam, kad ją būtų galima laikyti viešąja tvarka grindžiamu pagrindu.

35 Taigi į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad kai pagal taikytiną nacionalinę teisę pagrindas, susijęs su vidaus teisės pažeidimu, pirmą kartą nurodomas bylą kasacine tvarka nagrinėjančiame nacionaliniame teisme, jis yra priimtinas tik tada, kai grindžiamas viešąja tvarka; pirmą kartą tame pačiame teisme nurodomas pagrindas, susijęs su pagal Sąjungos teisę užtikrinamos teisės būti išklausytam pažeidimu, turi būti pripažintas priimtinu, jeigu ši teisė, kurią

garantuoja nacionalinė teisė, atitinka pastarosios keliamus reikalavimus tam, kad ją būtų galima laikyti viešąja tvarka grindžiamu pagrindu, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

36 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad kai pagal taikytiną nacionalinę teisę pagrindas, susijęs su vidaus teisės pažeidimu, pirmą kartą nurodomas bylą kasacine tvarka nagrinėjančiame nacionaliniame teisme, jis yra priimtinas tik tada, kai grindžiamas viešąja tvarka; pirmą kartą tame pačiame teisme nurodomas pagrindas, susijęs su pagal Sąjungos teisę užtikrinamos teisės būti išklausytam pažeidimu, turi būti pripažintas priimtinu, jeigu ši teisė, kurią garantuoja nacionalinė teisė, atitinka pastarosios keliamus reikalavimus tam, kad ją būtų galima laikyti viešąja tvarka grindžiamu pagrindu, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.